

УДК 373.5.016:796.032

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/27.203587>**Марина КОЖОКАР,***orcid.org/0000-0003-1658-3549**кандидат педагогічних наук, доцент,**викладач кафедри фізичного виховання**Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича**(Чернівці, Україна) margelina@i.ua***Ярослав ГАЛАН,***orcid.org/0000-0002-7024-5690**кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,**доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту**Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича**(Чернівці, Україна) y.galan@chnu.edu.ua*

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА ЯК СТРИЖЕНЬ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДІВ, ФОРМ І ЗАСОБІВ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Здорова дитина – це основна ціль найближчого майбутнього будь-якої країни. Тому патріотичне виховання молодого покоління – одне з основних завдань сучасного суспільства.

Сьогодні наявна необхідність в інноваційних методах щодо патріотичного виховання молодого покоління. Основні державні документи в Україні стимулюють фахівців до пошуку нових шляхів інтелектуального розвитку дітей, розкриття механізмів їхньої розумової здатності свідомо та самостійно оперувати в житті знаннями, вміннями та навичками.

Згідно з Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI століття»), патріотичне виховання спрямовано на формування і розвиток особистості, яка матиме якості громадянина – патріота Батьківщини й успішного виконавця цивільних обов'язків у мирний і воєнний час.

Впровадження олімпійської освіти в освітній процес навчальних закладів різних рівнів має стати ефективним засобом підвищення мотивації дітей до навчання, занять фізичною культурою і спортом, покращить їхні пізнавальні здібності, оптимізує розвиток рухових якостей, забезпечить морально-вольове та патріотичне виховання. Адже олімпійська освіта слугує могутнім засобом вирішення стратегічних завдань державного рівня, важливим компонентом гуманістичного виховання особистості, спрямованого на формування в молодого покоління українців фізичного і морального здоров'я, навичок здорового способу життя, залучення їх до занять фізичною культурою та спортом.

Якщо розглянути олімпійську освіту як рух до ідеалу, то можна зробити припущення, що олімпійська освіта і виховання організують цей рух, на основі якого будується виховна система в закладах освіти.

У закладах середньої освіти нової української школи завдяки створенню в них гуманістичних виховних систем велика увага приділяється підвищенню виховного потенціалу, необхідності створення реальних стимулів, що спонукатимуть школярів не тільки визнавати самовдосконалення, а й дійсно орієнтуватися на нього у своїй поведінці. Саме такий підхід використовується в деяких програмах олімпійської освіти, які реалізуються в різних освітніх закладах України.

Ключові слова: патріотичне виховання, олімпійська освіта, школа, освітній процес, молоде покоління.

Maryna KOZHOKAR,*orcid.org/0000-0003-1658-3549**Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,**Lecturer at the Department of Physical Education**of Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University**(Chernivtsi, Ukraine) margelina@i.ua*

Yaroslav GALAN,

orcid.org/0000-0002-7024-5690

*Candidate of Science of Physical Education and Sport,
Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Physical Education and Sport
of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
(Chernivtsi, Ukraine) y.galan@chnu.edu.ua*

OLYMPIC EDUCATION AS A CENTRE OF THE REALISATION OF METHODS, FORMS AND MEASURES OF A PATRIOTIC BREEDING IN NEW UKRAINIAN SCHOOL

A healthy baby is the main goal of any country in the near future. The patriotic upbringing of the younger generation is one of the main tasks of modern society.

The question today is the need for innovative methods of patriotic education for the young generation. The main state documents in Ukraine stimulate specialists to search for additional ways of intellectual development of children, to reveal the mechanisms of their mental ability to consciously and independently apply knowledge, skills and skills in life.

Analyzing the State National Program "Education" (21st Century Ukraine), (patriotic education) is aimed at the formation and development of a person who has the qualities of a citizen – patriot of the Motherland and able to successfully perform civilian duties in peacetime and wartime.

The introduction of Olympic education in the educational process of educational institutions will be an effective means of increasing the motivation of children to study, physical education and sports, improve their cognitive abilities, optimize the development of motor skills, provide moral and will and patriotic education.

Olympic education is a powerful tool for solving state-level strategic tasks, an important component of humanistic personal education aimed at developing a healthy and healthy lifestyle for the younger generation of Ukrainians, engaging them in physical culture and sports.

If we consider Olympic education as a movement to the ideal, then we can assume that Olympic education and training organizes this movement, on the basis of which the educational system of educational institutions is built.

In the secondary education institutions of the new Ukrainian school, due to the creation of humanistic educational systems in them, great attention is paid to increasing the educational potential and the need to create real incentives that will encourage students not only to recognize self-improvement, but also to really orient themselves in their behavior. This kind of approach is used in some programs of Olympic education, which are implemented in different educational institutions of Ukraine.

Key words: *patriotic education, Olympic education, school, educational process, young generation.*

Постановка проблеми. Аналіз отриманих результатів вітчизняними та закордонними вченими щодо досліджуваної проблеми показав, що натеper немає чіткого системного впровадження олімпійської освіти з метою формування патріотизму в дітей у роботі навчальних закладів. Одним з оптимальних напрямів вирішення проблеми вдосконалення освітнього процесу в новій українській школі виступають ідеї та принципи олімпізму, реалізація яких відбувається через олімпійську освіту, отже, сприяє вихованню психічно і фізично здорової людини, патріота, толерантної, законослухняної особи, яка в повсякденному житті дотримується правил чесної гри (Chen, Henry, 2019: 254–272; Гуслистова, 2019: 79–83).

Невирішені раніше проблеми визначили актуальність нашого дослідження, постановку його мети і систему дослідницьких завдань.

Аналіз досліджень. Найповнішу спробу узагальнення досліджень у напрямі інтеграції олімпійської освіти представлено в наукових статтях (Culpan, 2019: 847–858; Ермолова, Щербашин, 2017: 21–28), досить широко проаналізовано кон-

цепції олімпійської ідеї та ідеології з означеної проблематики. Упровадження в освітній процес олімпійської освіти як позитивного чинника, що сприяє гуманізації суспільства, розкрито в дослідженнях українських науковців (Culpan, 2019: 847–858; Булатова, Платонов, 2018: 4–27; Гуслистова, 2019: 79–83). Виокремилась олімпійська освіта передусім як засіб для усунення суперечностей між високим рівнем розвитку спорту та низьким рівнем засвоєння молоддю знань у галузі олімпійського руху (Culpan, 2019: 847–858; Chen, Henry, 2019: 254–272). Організаційні засади впровадження ідей олімпійської освіти, олімпійських видів спорту висвітлено у працях Я. Галана, А. Гакман, М. Кожокар, О. Попова й ін. Отже, аналіз наукового доробку довів важливість цілеспрямованого педагогічного впливу на гармонізацію розвитку дітей і значний потенціал засобів олімпійської освіти та спорту в патріотичному вихованні молодого покоління.

Мета статті – висвітлення шляхів утілення різноманітних методів, форм і засобів олімпійської освіти у процесі реформування середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Важливі та масштабні зміни, що відбуваються сьогодні в державі внаслідок військової агресії, неминуче позначилися і на навчальному процесі. Суспільство звертає увагу на необхідність збільшення педагогічної ролі школи та її тісного зв'язку у вихованні та навчанні дітей; важливості навчання та виховання протягом усього життя, формування в молодого покоління патріотизму, відчуття гордості за свою державу. У цьому процесі не останню роль відіграє олімпійська освіта.

Термін «олімпійська освіта» з'явився в освіті й олімпійських дослідженнях у 70-х рр. Перша програма олімпійської освіти була здійснена в 1972 р. з нагоди Мюнхенської Олімпіади в німецькій початковій школі. Першим педагогом, який звернув увагу на виховну роль олімпізму, був П. де Кубертен (Georgiadis, 2010: 6711).

В останні роки олімпійська освіта склалася в багатьох країнах світу як новий процес освіти. Однак сфера і якість програм, а також громадські організації, які сприяють їх упровадженню в систему освіти, не були належно задокументовані.

Міжнародна Олімпійська академія з 1961 р. (рік заснування) до сьогодні організовує у стародавній Олімпії численні міжнародні заходи, конференції, сесії та семінари для поширення олімпійського руху і покращення обізнаності людей, які несуть відповідальність та відіграють важливу роль у навчанні молодих людей (Georgiadis, 2010: 611–612).

У даному контексті програма сучасної нової української школи спрямована на всіх школярів початкової освіти, представляючи таким чином інноваційний навчальний процес. Його основна мета полягає в тому, щоб пов'язати школу з місцевою громадою, підкреслюючи гуманістичний і етичний аспекти олімпізму, підвищити обізнаність учнів, сприяти позитивному ставленню та цінностям – співпраці, розширенню можливостей, критичному мисленню та відповідальності.

Суспільство, яке бере участь в освітньому процесі, концентрує свою увагу на шкільній програмі, оскільки становить основу для багатьох видів діяльності, які треба реалізовувати у школі. Натепер питання щодо здоров'я, культури спілкування і соціальної поведінки молоді дуже тісно пов'язані зі школою та становлять частину навчальної програми, проповідують пріоритет загальнолюдських моральних і духовних цінностей. Ці аспекти соціальної освіти були включені до програми олімпійської освіти з метою виховання в молодого покоління патріотизму, спри-

яння більш широкому розумінню олімпійського руху та його впливу на сучасне суспільство.

Основою для становлення особистості у визначених вікових періодах є фізичний та розумовий розвиток дітей. Інноваційні підходи в навчанні та вихованні дітей вважаємо вкрай необхідними в сучасних умовах життя. Розглянувши концепцію розвитку особистості дитини, школяра, основні підходи до організації освітнього процесу в навчальних закладах, цілком очевидним вважаємо, що сьогодні є й інші причини актуальності олімпійської освіти та патріотичного виховання – зниження рівня здоров'я дітей та молоді, падіння інтересу до фізичного і морального вдосконалення, надмірне захоплення агресивними видами західної антикультури тощо, але головною в сучасному суспільстві залишається проблема формування фізичного і морального здоров'я нового покоління українців.

Аналізуючи концепцію «Про національно-патріотичне виховання в системі освіти» та Концепцію «Нова українська школа», хочемо зазначити, що кожний випускник повинен рости свідомим громадянином і бути передусім патріотом, на що педагоги та суспільство мають робити наголос під час проведення виховних заходів у школі та за її межами (Возна, 2018).

Вивчаючи досвід упровадження олімпійської освіти в навчальний процес сучасної української школи, ми звернули увагу на розвиток змісту, методів і форм інтеграції олімпійської освіти у практику роботи школи з урахуванням можливостей, динаміки основних показників навчальної і виховної діяльності, а також форми підвищення готовності педагогічних працівників до впровадження олімпійської освіти в закладах середньої освіти.

Щоби досягти якісного рівня патріотичного виховання дітей, потрібно враховувати специфіку всіх регіонів країни та їхні національні особливості. У цьому аспекті надзвичайно складним завданням у вихованні дітей є питання виховання любові до Батьківщини.

Як зазначила В. Єрмолова, без знань минулого ми не змогли б зрозуміти майбутнє (Єрмолова, 2016: 5). У результаті аналізу досліджень Konstantinos Georgiadis зазначимо, що знання про олімпійську освіту були спрямовані на всіх школярів у початковій і середній школі, таким чином представляючи інноваційний навчальний процес. Його основна філософія полягала в тому, щоб пов'язати школу з місцевою громадою та її установами, підкреслюючи гуманістичні й етичні виміри олімпізму.

Водночас він також намагався залучити до цієї роботи всіх тих, хто бере участь в освітньому процесі, без будь-яких винятків, щоб надихнути їх і покращити обізнаність молодого покоління, сприяти толерантному ставленню один до одного в суспільстві, поважати людські цінності, розширювати права і можливості, критично мислити і відповідати за власні вчинки (Georgiadis, 2010: 6712).

Хочемо звернути увагу на те, що сьогодні велику роль у поширенні знань про олімпізм і олімпійську освіту відіграють учителі фізичної культури, які, у свою чергу, мають постійно поповнювати багаж знань та підвищувати рівень педагогічної майстерності (Єрмолова, 2009: 70–71).

Основними формами роботи нової української школи щодо патріотичного виховання дітей вважаємо такі: проведення вікторин, конкурсів малюнків на олімпійську тематику, олімпійських тижнів, олімпійських уроків, виховних годин, роботу зі створення виставок на олімпійську тематику, оформлення стіннівок, знайомство із символами олімпійського руху, зустрічі з видатними спортсменами, які своїми виступами та перемогами на змаганнях демонструють героїзм, патріотизм і стають прикладом для молодого покоління.

Ще одним гарним прикладом знайомства учнів з олімпійською освітою в новій українській школі вважаємо використання різноманітних навчальних видань, зокрема: «Олімпійські ігри. Відродження» (Булатова, Єрмолова, 2019), навчального посібника «Ігри XXXII Олімпіади. Токіо 2020» (Булатова та ін., 2020) та ін.

Вивчені системи олімпійської освіти та виховання не дають повного уявлення про педагогічні технології олімпійської освіти та патріотичне виховання, які можна використовувати в освітніх установах. Таким чином, дослідження даного напрямку стають науковим підґрунтям для розроблення інноваційних методів інтеграції ідей

олімпійської освіти у практику закладів середньої освіти з метою формування в дітей патріотизму, любові до Батьківщини, покращення обороноздатності держави.

Отже, олімпійська освіта – це ефективний засіб виховання дітей, який має глибоке коріння та може бути реалізований у процесі формування активної громадянської позиції в молодого покоління, патріота, готового захищати Батьківщину. Тому олімпійська освіта в процесі навчання і виховання школярів має здійснюватися впровадженням інноваційних проєктів, використанням наочності, різноманітних методичних посібників та матеріалів для поширення олімпійських ідей і принципів олімпізму.

Висновки. Аналіз літературних та інтернет-джерел, практичний досвід організації олімпійської освіти дали можливість встановити, що велика кількість учених із різних країн світу вирішували низку актуальних питань, що стосуються різноманітних аспектів розвитку і впровадження олімпійської освіти у практику роботи закладів середньої освіти, ставлення до цього процесу організацій, як державних, так і громадських, окремих учасників освітнього процесу. Нині необхідне вирішення таких проблем, як відсутність цілісної системи впровадження олімпійської освіти у практику роботи нової української школи, не були належно розкриті й обґрунтовані процесуальні компоненти: зміст, методи і форми її впровадження у практику роботи шкіл України.

Інтеграція олімпійської освіти в навчальний і виховний процес українських шкіл дозволяє долучити більшу кількість школярів до гуманістичних ідеалів і цінностей олімпізму, фізкультурно-спортивної діяльності і здорового способу життя, отже, сприяє вихованню гармонійно розвиненої особистості, вирішує завдання, що стоять сьогодні перед українською освітою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булатова М., Платонов В. Олімпізм и олимпийское образование: история, современность, будущее. *Наука в олимпийском спорте*. 2018. № 4. С. 4–27.
2. Возна І. Творчий проєкт «Модель випускника Нової української школи». *Всеосвіта*. 2018. URL: <https://vseosvita.ua/library/tvorcij-proekt-model-vipusknika-novoi-ukrainskoi-skoli-8993.html>.
3. Гуслистова І. Содержание олимпийского образования в средних школах-училищах олимпийского резерва. *Мир спорта*. 2019. № 1. С. 79–83.
4. Єрмолова В., Щербашин Я. Олимпийское образование в системе формирования гуманистических ценностей школьников. *Наука в олимпийском спорте*. 2017. № 1. С. 21–28.
5. Кожокар М., Васкан І., Галан Я. Олімпійська освіта як складник патріотичного виховання дітей і молоді. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. 2019. Вип. 18 «Теорія і методика виховання». Т. 2. С. 180–183.
6. Єрмолова В. 10 уроків із П'єром де Кубертеном : методичний посібник. НОК України ; Олімпійська академія України. Київ, 2016. 236 с.
7. Єрмолова В. Олімпійська освіта у школі : методичний посібник. Київ, 2009. 85 с.
8. Нова українська школа. 2017. URL: <https://nus.org.ua/news/u-mon-stvoryly-sektor-z-natsionalno-patriotichnogo-vyhovannya-ta-gromadyanskoyi-osvity/>.

9. Chen S., Henry I. Schools' engagement with the Get Set London 2012 Olympic education programme: Empirical insights from schools in a non-hosting region. *European Physical Education Review*. 2019. № 25 (1). С. 254–272.
10. Culpan I. Olympism, physical education and critical pedagogy. *European Physical Education Review*. 2019. № 25 (3). P. 847–858.
11. Georgiadis Konstantinos. The Implementation of Olympic Education Programs at World Level. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2010. № 2 (5). P. 6711–6718.

REFERENCES

1. Bulatova M., Platonov V. Olympizm y olymпыiskoeobrazovanye: ystoriya, sovremennost, budushchee [Olympism and Olympic Education: history, present, future]. *Nauka v olymпыiskomsporte*. 2018; № 4, pp.4–27. [in Ukrainian]
2. Vozna I.V. Tvorchyiproekt “Model vypuskykaNovoiUkrainskoiShkoly”. [Creative project “Model of the graduate of the New Ukrainian School”]. *Vseosvita*. 2018. URL: <https://vseosvita.ua/library/tvorcij-proekt-model-vipusknika-novoi-ukrainskoi-skoli-8993.html>[in Ukrainian]
3. Huslystova Y. Soderzhanyeolympyiskohoobrazovaniya v srednykhshkolakh-uchylyshchakholympyiskohorezerva. [The content of Olympic education in secondary schools of the Olympic reserve]. *Myrsporta*. 2019. № 1. S. 79–83. [in Russian]
4. Ermolova V., ShcherbashynYa. Olymпыiskoeobrazovanye v systemeformirovaniyahumanystycheskykhtsennosteishkolnykov. [Olympic education in the system of formation of humanistic values of schoolchildren]. *Nauka v olymпыiskomsporte*. 2017. № 1. S. 21–28. [in Russian]
5. Kozhokar M.V., Vaskan I.H., HalanYa.P. Olimpiiskaosvita yak skladnykpatryotychnohovychovanniaditei i molodi. [Olympic education as a component of patriotic upbringing of children and youth]. *Naukovyizhurnal “Innovatsiinapedahohika”* 2019. Teoriia i metodykavykhovannia. Vypusk 18. T. 2. 2019. P. 180–183. [in Ukrainian]
6. *Metodychnyiposibnyk “10 urokivizPierom de Kubertenom”* [10 Lessons with Pierre de Coubertin Methodical Guide]./ Yermolova V.M. NOK Ukrainy, OlimpiiskaakademiiiaUkrainy. Kyiv, 2016. 236 p. [in Ukrainian]
7. *Metodychnyiposibnyk “Olimpiiskaosvita u shkoli”*. [Guidebook “Olympic Education in School”]/ Yermolova V.M. Kyiv, 2009. 85 p.
8. Nova Ukrainkashkola, 2017. [New Ukrainian School] URL: <https://nus.org.ua/news/u-mon-stvoryly-sektor-z-natsionalno-patryotychnogo-vyhovannya-ta-gromadyanskoyi-osvity/>[in Ukrainian]
9. Chen S., Henry I. Schools engagement with the Get Set London 2012 Olympic education programme: Empirical insights from schools in a non-hosting region. *European Physical Education Review*, 2019. 25(1). P. 254–272.
10. Culpan I. Olympism, physical education and critical pedagogy. *European Physical Education Review*, 2019. 25(3). P. 847–858.
11. Georgiadis Konstantinos. The Implementation of Olympic Education Programs at World Level. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2010. 2(5). pp. 6711–6718.